

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

### Komentarji

o dnevnem dogodkom in vprašanjem

### Kontinentalni kongres

Prilagodni soboto in nedeljo vrši v Washingtonu veliko praznovanje zastopnikov delav-  
ev in farmarskih političnih, strokovnih, zadržinskih in pod-  
vornih organizacij. Kakor po-  
je, pride več na to zborovanje  
5000 delegatov; med te-  
precej Slovencev, ki bodo  
opazili naše podporne, poli-  
in druge organizacije.

Udeleženci so dali temu zboro-  
vanju ime "kontinentalni kon-  
gres za ekonomsko rekonstruk-  
cijo". Pred več ko 150 leti je bil  
prvi "kontinentalni kongres".  
Bavil se je s pomenom rekonstrukcije  
Amerike, ki je bila v revoluciji proti An-

glovi. Amerika je v ekonom-  
ski kaosu in spet je potreben  
kontinentalni kongres, ampak  
je potreben za ekonomsko  
rekonstrukcijo dežele.

Vprašanje pa je: kateri na-  
ekonomske rekonstrukcije si  
kontinentalni kongres izbere?

Na besedo "ekonomska re-  
konstrukcija" paradirajo vse  
vrste reforme. Tudi Roose-  
veltov program reform, s kate-  
rova administracija pobija  
nesko, se imenuje "ekonom-  
sko rekonstrukcija". Ako bodo  
reforme na kontinentalnem  
kongresu napravili dragoceni  
in sprejetjem programa po-  
bitnih reformic, bi bilo bolje,  
da ustanemo doma in prepuste  
ekonomsko rekonstrukcijo —  
Rooseveltu in njegovemu kon-

gresu. Nimamo proti majhnim  
reformam; vsaka reforma je  
koristna. Ampak reforme  
morajo le začasnno in funda-  
mentalno ne izpremene ničesar.  
Ako hoče biti kontinentalni  
kongres res zgodovinski, če ho-  
je rekonstruirati ekonomski  
sistem Amerike — mora storiti  
reformo z reformami pokrpati  
kapitalistični sistem.

Kontinentalni kongres se mo-  
do odločiti za fundamentalno  
rekonstrukcijo ameriškega eko-  
nomskega in socialnega sistema  
s socializacijo industrije,  
elektrifikacijo, premogovnikov, elek-  
trifikacijo toka, farm in trans-  
portne službe.

Če tega ne sme in ne more  
kompromisno.

Če ne more prerediti eko-  
nomske življenje Amerike in  
sveta; edino to more za  
odpraviti ekonomske de-  
jave in brezposelnost; edino  
more jamčiti, da delavec  
pravo.

Če druga "rekonstrukcija"  
krparija starega sistema,  
iluzija ali prevara, ki za  
ost in bodočnost nič ne po-

stajni čas je, da delavstvo  
na razliko med površnimi  
reformami in fundamentalnim  
programom. Z reformami se le  
prijema čas in zavlačuje se kon-  
preobrat, ki enkrat mora

kontinentalnem kongresu  
mno go socialistov, toda več-  
bodo imeli. Njihova dolž-  
je, da takoj v začetku zbor-  
vanja vstanejo in s krepko be-  
izjavijo, česa je treba in  
rekonstrukcijo oni zahte-

jih kongres ne bo poslušal  
izreče za navadne refor-  
je dolžnost socialistov, da  
tako domov — in s tem  
odgovornost za fiasko  
kongresa.

Guerrilski boji na Kubi  
Kavana, Kuba, 3. maja. —  
dne dni so v teku krvavi gu-  
errilski spopadi med rebelnimi  
vojniki in vojaškimi četami  
ameriškega predsednika Ma-  
na Kubi. Vlada taji, da  
kubanska rena nevarnost re-  
na na otoku.

## NOV SPORAZUM MED FRANCIJO IN AMERIKO

Herriot je dobil zagotovilo od  
Roosevelta, da bo Amerika  
podpirala politiko francoske  
vlade v boju proti fašizmu

Washington, D. C. — (FP) —  
Dokaz, da je Herriot, bivši pre-  
mier francoske republike, pridobil  
Rooseveltovo administracijo na  
svojo stran in dobil zagotovilo,  
da bo ameriška vlada podpira-  
la Francijo in druge demokra-  
tične evropske države, katere o-  
grožajo fašistični bloki v Nemčiji,  
Italiji in na Ogrskem, vsebuje  
je skupna izjava Herriota in  
Roosevelta, ki je bila objavljena  
pred povratkom Herriota v Fran-  
cijo. Sporazum sicer ne implicira  
militaristične pomoči Franciji  
in drugim državam, temveč le  
udeležbo Amerike v slučaju raz-  
glasitve embarga proti vsaki državi,  
ki bi kršila Kelloggov anti-  
vojni pakt.

Sporazum delno krije zahteve  
Francije po varnosti pred napadi  
in pokazuje, da je Rooseveltov  
režim zavzel stališče rešitelja  
Evrope. Slično stališče je zavzela  
Wilsonova administracija, ko se  
je pridružila zaveznikom v  
svetovni vojni, da reši "demokra-  
cijo". Kako daleč bo Amerika  
šla, da prepreči širjenje fašizma  
v Evropi, je vprašanje, na katero  
skupna izjava ni dala odgovora.  
Vsekakor kaže, da je odgovor  
v kongresu proti vmešavanju  
Amerike v zadeve evropskih držav  
precej pomehla.

Herriot se je v poslovnih izjavi  
zahvalil Rooseveltu in Ameriki.  
Rekel je, da je Roosevelt ustvaril  
nove pojme glede svetovne  
razorožitve in varnosti. Cital je  
izrek ameriškega pesnika Whit-  
man, v katerem slednji napoveduje  
čas, ko se bo Amerika združila  
z drugimi državami v obrambi  
svobode in za solidarnost vseh  
narodov in plemen.

## Stavka farmarskih delav- cev v Californiji

Delodajalci zahtevajo ukinitve  
državne podpore vsem, ki no-  
čejo stavkokaziti

San Jose, Cal. — (FP) — Del-  
avci, ki so uposleni na polju in  
v sadnih nasadih, so se pričeli  
upirati izkoriščanju. V treh okra-  
jih je v teku stavka, ki se bo  
najbrž razširila tudi na druge.  
V okrajema Santa Clara in Ala-  
meda je prišlo do več spopadov  
med stavkarji in stavkokazi. Sled-  
nji prihajajo na delo in odhajajo  
z dela v spremstvu obo-  
rožene straže.

Nedavno je policija vdrla v u-  
rad komunistične organizacije v  
San Joseju. Razbila je pohištvo  
in aretirala več članov. Policija  
trdi, da je stavka poljskih del-  
lavcev delo komunističnih agitator-  
jev. V tej okolici je komunist  
vsak, ki poziva delavce na boj  
proti izkoriščanju. Župan Cun-  
ha je prepovedal vsa zborovanja  
in pohode stavkarjev.

Avtoritete podpirajo deloda-  
jalce. Sedaj so pozvale gvernerja  
Rolpha, naj ukine državno  
podpore vsem, ki nočejo stavko-  
kaziti. Okrajna podpora je bila  
že ustavljena in nad štiri tisoč  
moških in ženskih je bilo vrže-  
nih z imenika oseb, ki so preje-  
male podporo.

## Roosevelt pojde v London?

Washington, D. C. — Nepotr-  
jena vest se glasi, da namera-  
va predsednik Roosevelt sam vo-  
diti ameriško delegacijo na med-  
narodno ekonomsko konferenco  
v Londonu. To je vzrok, da pri-  
ganja voditelje kongresa, naj  
skončajo njegov program do 1.  
junija. Oficielni krogi zanikajo  
to vest.

## [Depresija] udarila socialno oskrbo

Clevelandske bolnišnice, ki nu-  
dijo brezplačno oskrbo revnim  
bolnikom, so prenatrpane

Cleveland, O. — (FP) — Po-  
poročilih, ki jih objavljajo razne  
agencije za socialno oskrbo,  
ne morejo klinike, v katerih  
revni bolniki dobivajo pomoč,  
več znagovati bremena vsled  
znižanih bužetov.

R. Le Blond, direktor Charity  
bolnišnice, je izjavil, da bo mo-  
rala bolnišnica zapreti prosto  
kliniko, ako ne dobi potrebnih  
sredstev v teku enega meseca.  
Uprava bolnišnice pravi, da od-  
kloni veliko število prosiilcev  
dnevno, ker ni prostora za nje.

P. J. McMillin, superintendent  
mestne bolnišnice, je priznal,  
da bolnišnica odklanja oskrbo  
stotinam bolnikom vsak mesec,  
ker so vsi prostori natrpani. Od-  
kar traja depresija, se je breme  
brezplačnih bolnišnic povečalo  
in ga ne morejo več znagovati  
radi pomanjkanja finančnih  
sredstev.

## Lastniki zlata napovedali boj Rooseveltu

Najeli so advokate in pojdejo  
pred najvišje sodišče na podla-  
gi, da je zahteva vlade proti-  
ustavna

Washington, D. C. — Posame-  
zni bogatini in korporacije, ki  
posedujejo za milijone dolarjev  
zlata in ga nočejo dati iz rok  
kljub drastični odredbi vlade, so  
te dni napovedali ostro legalno  
vojno vladi za "ustavno pravico,  
ki jim daje legalno posest zla-  
ta". Več ko 600 milijonov do-  
larjev v zlatu je še v privatnih  
rokah in velik del te vsote je v  
Kanadi, Mehiki in Evropi.

Prva legalna bitka pride v  
kratkem. Zadnje dni je odvetnik  
nekega kapitalista, čigar ime je  
zamočeno, zahteval od vlade do-  
voljenje, da sme njegov klient  
poslati svoje zlato v vsoti \$175,-  
000 v Mehiko. Namesto dovolje-  
nja je odvetnik dobil ukaz, da  
mora zlato biti izročeno rezervni  
banki. Odvetnik pa je odločno  
povedal, da bo prejel o tem sodilo  
federalno vrhovno sodišče, kajti  
on smatra, da je vlada prelomila  
ustavo.

Vlada bo zdaj hitro tirala to  
zadevo pred najvišje sodišče, da  
bo legalno vprašanje o "pravici  
do zasebne posesti zlata" čim  
prej rešeno.

## Kemal poslal verske fanatike v ječo

Istanbul, Turčija, 3. maja. —  
V Brusju je bilo večerj 19 turških  
duhovnov obsojenih v zapor od  
enega do dveh let, ker so se u-  
pril vladnim verskim reformam.  
Obsodba je presenetila večino  
Turkov, ki so pričakovali, da bo  
do uporni duhovni za gotovo o-  
bešeni. Obsodba znači, da postaja  
Kemalova vlada liberalnejša

## ŽELEZNIČARJI V BOJU PROTI RE- DUKCIJAM

Načrti magnatov ogrožajo Roo-  
seveltov rekonstrukcijski pro-  
gram, pravi predstavnik želez-  
ničarjev

Washington, D. C. — Poroči-  
lo, da bodo uprave železnic v  
kratkem zahtevale redukcije  
mezd za 20 odstotkov, je izzvalo  
močan protest pri asociaciji ek-  
sekutivnih uradnikov železniških  
bratovščin.

George M. Harrison, predsed-  
nik bratovščine železniških kler-  
kov in član asociacije, je podal  
izjavo, v kateri naglašja, da po-  
litika, ki jo vodijo uprave želez-  
nic, ogroža Rooseveltov rekon-  
strukcijski program, ker predvi-  
duje nadaljnje znižanje kupne  
sile velikega dela ameriških de-  
lavcev.

Harrison pravi, da je 750,000  
železničarjev izgubilo delo v tej  
krizi in so sedaj odvisni od jav-  
ne podpore in od tistih, ki še de-  
lajo. Pol milijona drugih želez-  
ničarjev dela le par dni v tednu  
in njihov zaslužek je v mnogih  
slučajih nižji kot podpora, ki jo  
prejemajo brezposelni.

Asociacija uradnikov železni-  
ških bratovščin je na svoji seji  
sklenila, da bo vodila odločen boj  
proti vsem poskusom za znižanje  
mezd na železnicah.

## Baroni premoga zahtevajo nižje tovorne cene

Washington, D. C. — Repre-  
zentanti premogovnih kompanij  
so na zaslišanju pred meddržav-  
no trgovinsko komisijo zahteva-  
li znižanje tovornih cen na želez-  
nicah. Argumentirali so, da  
olje, plin in drugo nadomestno  
kurivo izpodriva premog, ker so  
tovorne cene na železnicah pre-  
visoke. Ako bi se cene znižale,  
bi se naročila za premog zvišala  
za 300,000,000 ton letno.

## 800 komunistov prijetih v Bol- gariji

Sofija, 3. maja. — Aretacije  
komunistov na Bolgarskem, ki  
so se začele 1. maja, se nadal-  
jujejo. Do danes je bilo okrog  
800 komunistov vrženih v zapor.

## Mussolinijev delegat prišel v A- meriko

New York. — Guido Jung, ita-  
lijanski finančni minister, je v  
torek dospel s svojim sprem-  
stvom in se takoj odpeljal v Wa-  
shington, kjer bo konferiral z Roo-  
seveltom o mednarodnih ekonom-  
skih problemih.

## Delavska zakonodaja v Floridi

Tallahassee, Fla. — Zakonski  
skutek, ki določa običajno mez-  
lo pri državnih delih, je bil  
pravkar sprejet v državni legi-  
slaturi.

## Hitler se je polastil de- lavskih unij

Rusija obnovila stike s  
kitajsko vlado

Kitajska laže tesno zvezo s so-  
vjeti proti Japonski

Sanghaj, 3. maja. — Sovjet-  
ska unija je obnovila diplomatske  
vezi s kitajsko vlado v Nankingu.  
Včeraj je sovjetski poslanik  
Dimitrij Bogomolov prišel v  
Nanking in predložil svojo pover-  
ilnico. Diplomatični stiki med  
Kitajsko in Rusijo so bili pretr-  
gani pred malo manj kot štiri-  
mi leti zaradi komunistične pro-  
pagande.

Kitajski krogi si danes obeta-  
jo velike koristi od obnovljenih  
stikov s sovjeti; upajo celo na  
vojaško zvezo in pomoč proti ja-  
panskim imperialistom. Med Ki-  
tajci prevladuje močno mnenje,  
da je konflikt med Japonsko in  
sovjeti neizogiben zaradi spora  
okoli železnice v Mandžuriji.

## Čez sto rebelnih farmar- jev aretiranih v Iowi

Napetost je velika. Oblastnik za-  
grozil, da bo aretiraj vojske

Le Mars, Iowa. — Nekaj čez  
sto farmarjev je bilo doleaj are-  
tiranih po miličnikih v okra-  
ju Plymouth in Crawford, ki sta  
pod obsejnim stanjem. Prijeti  
farmarji so obtoženi, da so so-  
delovali v "linčarskem pohodu"  
zadnji teden, ko je farmarska  
mnošica ugrabila sodnika Brad-  
leyja in ga z vrvo okoli vratu  
vlekla po cesti, ker ni hotel o-  
bljubiti, da ustavi nadaljnje ru-  
bežni na farmah.

Vojaški poveljniki zbirajo e-  
videnco proti zaprtim farmar-  
jem, ki bodo sojeni pred vojnim  
sodiščem.

Napetost med farmarji je zelo  
velika. Nič manjša ni v sosed-  
njih okrajih. Okrajni prosekutor  
James F. Smith v okraju Chero-  
kee je brzojavil gvernerju, naj  
ne pošlje milice v njegov okraj,  
ker ni potrebna. Zagrozil je, a-  
ko pride milica tja, da bo vele-  
l vojske aretirati kot "motilce ja-  
vnega miru."

## \$600,000,000 v zlatu se še skriva

Washington, D. C. — Dne 1.  
maja je potekla doba milosti za  
one, ki skrivajo več ko za sto  
dolarjev zlata, bodisi v cekinih  
ali zlatih certifikatih, in zdaj na-  
povedujejo ostro postopanje pro-  
ti krivcem. Maksimalna kazen za  
kopičevalce zlata je 10 let ječe  
ali \$10,000 plačila ali oboje.  
Kampanja v aprilu je prinesla  
za okrog 300 milijonov dolarjev  
zlata v rezervne banke, še ved-  
no pa se skriva več kot za 600  
milijonov dolarjev zlata v pri-  
vatnih rokah.

Fašistične čete so okupirale gla-  
vne stane vseh unij in zaple-  
nile njihove blaginje. Čez 3000  
delavskih voditeljev aretiranih.  
Hitler spreminja unije v  
srednjeveške "cehe"

Berlin, 3. maja. — Fašistične  
čete so včeraj vpadle v glavne  
stane vseh socialističnih in  
krščanskih (katoliških) delav-  
skih unij v vseh mestih Nemčije,  
aretirale odbornike in se s silo  
polastile imetja teh unij. Vse  
delavske banke so bile okupirane.  
Število aretiranih članov lokal-  
nih in centralnih odborov vseh  
delavskih unij znaša čez 3000;  
samo v Berlinu je bilo okrog 400  
unijevskih voditeljev aretiranih,  
med katerimi so znani socialistični  
voditelji in bivši ministri  
kot Rudolf Wissell, Peter Graas-  
mann in Theodor Leipardt.

Zveza delavskih strokovnih u-  
nij, ki je pod socialistično kon-  
trollo, šteje nekaj čez štiri mili-  
jone članov.

"Današnja akcija pomeni, da  
je treba odstraniti zadnje na-  
vlakoz razbitega marksističnega  
gospodovanja v Nemčiji predno  
nam je mogoče formirati novo  
narodno-socialistično državo",  
je rekel dr. Robert Ley, predsednik  
nacističnih državnih svetov, ki je  
vodil zasebno unijo. "Odalej bodo  
delavske unije uvrščene v naš  
nacistični sistem pod enotnim  
vodstvom vlade. Unije bodo re-  
organizirane v obliki srednjeve-  
ških cehov in vse morajo slušati  
državi; tudi katoliške unije mo-  
rajo sprejeti to formo in vod-  
stvo, če nočejo izginiti. Zunan-  
našega sistema ne sme biti nič."

Socialistične unije so obtožene,  
da so zadnje tedne pošiljale denar  
v inozemstvo. Fašisti so zdaj  
zaplenili vse unijske fondove. V  
Monakovem so zaplenili fond  
socialističnih organizacij v vsoti  
tri milijone mark (\$750,000), ki  
je bil vložen na ime Paula Loe-  
beja, bivšega predsednika nemške  
zbornice.

Hitler je odredil delavske de-  
monstracije za fašizem v petek  
pred bivšo cesarsko palačo v  
Berlinu, prihodnji ponedeljek se  
pa odpravi fašistični delavski kon-  
gres, ki bo pod osebnim nadzor-  
stvom Hitlerja. Imenovan bo pa-  
sebeni komisar za delavske unije  
in članstvo vseh delavcev v Nem-  
čiji v novih fašističnih unijah  
bo obvezno.

## Okraha brezposelnih v Pensyl- vaniji

Harrisburg, Pa. — Gverner  
Pinchot in voditelji državne legi-  
slature so izdelali kompromisni  
program glede oskrbe brezposel-  
nih, ki predvideje izdatke v vsoti  
\$90,000,000 za živila, obleko  
in stanovanja v tem letu.

Polovico te vsote bo dala drž-  
ava. Izdala bo bonde v vsoti  
\$20,000,000, ostali denar bo pa  
dobila iz drugih virov. Del de-  
narja, ki ga bo država dobila od  
davka na pivo, bo šel za nasiče-  
vanje brezposelnih. Gverner se  
bo tudi obrnil na vladno korp-  
oracijo za rekonstrukcijo finan-  
ca za posojilo v vsoti \$46,000,000.

## Šest milj globoka jama v mor- skem dnu pri Japoniji

San Diego, Cal. — Ameriška  
mornarična geografska ekspedi-  
cija, ki je dospela sem, poroča,  
da je odkrila nedaleč od Japo-  
nske in v ravni črti od San Die-  
ga šest milj globoko "luknjo"  
v dnu Pacifika. To je največja  
morska globina na svetu, kar  
je doleaj znanih.

## Tekstilni tovarnarji proti skraj- šanju delovnika

Boston, Mass. — Tekstilni to-  
varnarji v tej državi so razvili  
veliko propagando proti redukciji  
delovnega tedna na 30 ur, kot  
ga določa Blackova predloga, ki  
je bila že sprejeta v višji kon-  
gresni zbornici in s katero se  
predsednik Roosevelt strinja.



Rooseveltova gozdarska armada na delu v Wind Riverju, Wash.

# PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT  
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE  
NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene  
National Benefit Society

Narodnina: za združene države (vsej  
Chicago) \$4.00 na leto, \$2.00 na pol  
leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in Clevel  
\$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za ino  
zemlje \$9.00.

Subscription rates: for the United States  
(except Chicago) and Canada \$4.00 per year,  
Chicago and Clevelo \$7.50 per year, foreign  
countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Reklama se ne  
vratajo.

Advertising rates on agreement.—Manuscript  
will not be returned.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:  
PROSVETA

3637-39 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Datum v oglepju, na primer (March 21,  
1938), poleg vsakega imena na naslovu pome  
ni, da vam je s tem datumom potekla  
narodnina. Novitve je pravilno, da se  
vam list ne vrata.

138

## Domač drobiž

### Nagla smrt pionirja

Enumclaw, Wash. — Tu je umrl Matt Pečnik, star pionir med naseljenci. Zadel ga je kap, ko je molzel kravo v hlevu. Zgrudil se je na tla in v par minutah je bil mrtev. Star je bil 57 let. Zapustil je ženo, sina, dve hčeri in dva brata, enega brata pa v starem kraju.

(Prosveta je v Pečniku izgubila dolgoletnega dopisnika in zvestega naročnika.)

### Še eden star naseljenec umri

Pittsburg, Kans. — Umrl je Martin Gospodarič, star 85 let in doma iz Rezice pri Mirni na Dolenjskem. Bil je mnogo let rudar v Trbovljah in udeležil se je prve rudarske stavke tamkaj. V Ameriki je bil 22 let. Stanoval je pri svoji edini še živeči hčeri Johani Dernovšek in poleg nje zapuščala več vnukov in pravnukov.

### Še ena nagla smrt rojaka

Cleveland. — Zadnje soboto je tu umrl John Urbančič iz Glarada, ki je prišel v Cleveland na obisk k svojima sestrami Mary Milavec in Ana Blatnik. Smrt je prišla naglo. Učila se mu je kri iz ust in umri je med potjo v bolnišnico. Bil je samec, star okrog 60 let in doma iz Ševnice pri Mirni na Dolenjskem. V Ameriki je bil 30 let in tu zapuščala štiri sestre, v starem kraju pa dva brata in dve sestri.

### Pisma na pošti

Chicago. — Na glavni pošti imajo pismo: Louis Bogdan (1), Ana Daniček (5), Andrej Jelenčič (15) in Julija Kralj (21). — Naslovnik naj vpraša za "Advertised Mail" in pove navedeno številko pisma.

### Nov grob v Minnesoti

Chisholm, Minn. — Po dolgi in mučni bolezni je umrl Karol Pakiž, star 57 let in doma iz Podgore pri Soderavčici na Dolenjskem. V Ameriki je bil 23 let in zapuščala žena in več odraslih otrok. Bil je član društva št. 110 SNPJ.

### Starostna pokojnina v Coloradu

Denver, Colo. — Governerju Johnsonu je bila izročena v podpis nova predloga glede starostne pokojnine, ki je bila sprejeta v državni legislaturi. Governer je izjavil, da jo bo odobril.

### Načrt je bil sprejet z veliko večino v obeh zbornicah.

Zakon o starostni pokojnini je bil sicer že enkrat prej sprejet v legislaturi, toda vrhovno državno sodišče ga je proglasilo neustavnim. Prijatelji te zakonodaje so potem spet šli na delo in sestavili nov načrt in upajo, da ga bo vrhovno sodišče potrdilo. Načrt določa, da so osebe, ki živijo v državi 15 let in v okraju pet let, so stare 65 let in ne posedujejo lastnine v vrednosti nad tritisoč dolarjev, upravičene do maksimalne penzije \$1 na dan.

### Tekstilno podjetje uvedlo šesturnik

Lewiston, Pa. — Uprava Viscose Textile Co. je uvedla šesturnik v svojih tovarnah, da preizkusi praktičnost krajšega delovnika. Kompanija upošteva nad tri tisoč delavcev, ki so doslej delali osem ur na dan.

# Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

### Poročilo in zahvala

Royalton, Ill. — Kaj vse človek dočaka na stara leta! Najprej sem v jami zgubil eno oko, na drugo pa še toliko, da vidim. Pred par leti sem v banki zgrabil ves denar, tretja nesreča pa me je zadela na 12. aprila, ko mi je požar uničil hišo in vso obleko. Ogenj je nastal s temi, da se je vnela smola na peči, ki je bila pripravljena za droge. Iskreno se zahvaljujem vsem, ki so mi priskočili na pomoč z obleko in drugimi potrebščinami. Hvala Matt Cankerjevemu in drugim na Zieglerju, Kristini Zabjek in Dowellu, Warskovim v Bucknerju, Martinu Ribnikarju v West Frankfortu, Lovševim v Johnstown Cityju, Koroškovim na Colleeju, Lovševim v Pontiacu, Mich., Johnu Essichu in županu Schibertu, Royalton, Ill. Lepa hvala vsem skupaj!

Egidij Zupanich, box 35.

### Smrtna kosa

Wheatfield, Pa. — Na 22. aprila je tu umrla Marija Sušteršič, rojena Vidmar v Žužemberku na Dolenjskem, v starosti 62 let. Pogreb je bil civilen. Zahvaljujem se Andreju Vidriču in Wm. Hicksu za govor na pokopališču. Hvala vsem, ki so darovali vence. — Z delom gre zelo počasi; delamo po en dan na teden. Govori se, da bodo rov polnoma zaprli. — Razveseljivo je dejstvo, da angleško poslušajoči soci. klub v Johnstownu dobro napreduje. V klub pa ne pristopajo le navadni delavci, ampak tudi profesorji, zdravniki in druga inteligenca. Kot se vidi, je še samo med delavsko maso nesporazum. Ko se bodo še delavci združili v enotni fronti, takrat bo zmaga delavstva gotova stvar, kar upam, da ni več daleč. — Ignatz Widmar.

### Vest ni odgovarjala resnici

Willard, Wis. — Na prvi strani Prosvete z dne 24. aprila je bila vest iz Wisconsinu pod naslovom "Farmerji v Wisconsinu v novi revolti" in tam je bilo rečeno, da rebelni farmerji dobivajo \$1.40 za sto funtov mleka.

Opozorjam vas, da bi farmerji nikdar ne revoltirali, če bi dobili \$1.40 za sto funtov mleka. Resnica je, da današnja cena za mleko je 60 do 70 centov za sto funtov mere in v dokaz vam pošiljam plačilno nakaznico za štiriinajst dni. — Mike Krutz.

Op. ur. — Omenjeno vest nam je poslala delavska poročevalska agencija Federated Press, ki je tudi odgovorna za resničnost svojih poročil, dočim uredništvo Prosvete odklanja odgovornost.

### Savin koncert v Chicagu

Chicago, Ill. — Pevski zbor Sava, odsek kluba št. 1 JSZ, je imel običajni pomladanski koncert v nedeljo v dvorani ČSPS. S koncertom je bila zvezana tudi prvomajaka proslava. Program je imel dva dela. V prvem delu je zbor odpel štiri pesmi, bila sta dva govora, na koncu pa šiva slika med petjem za kulisami.

Petje v prvem delu je bilo zelo dobro. Izredno lepo in ubrano je zbor zapel "Dobro jutro" in "Nazaj v planinski raj". Tako dobro so se pevali in pevke postavile a "Socialistično korčnico" za odrom med živo sliko "Živel prvi maj!" na odru. Ta alegorija — skupina delavcev in delavk z orodjem, rdečim praporjem in gorečo bakljo — je zelo ugajala in naredila je močan vtis.

Fr. Aleš je imel kratek posdravni govor, drugi govornik je pa bil zastopnik okrajne socialistične stranke, profesor Maynard C. Krueger na šikaski univerzi, ki je s preudarno besedo v fini angleščini razložil pomen delavskega praznika in orisal današnji položaj ameriškega delavstva. Krueger je isboren govornik; delavski učitelj je, ki apelira na razum, ne na čustva.

Drugi del programa je bila spevolgra "V gostini pri Smentu" — domač produkt pevovodje Jakoba Muhe. To je kolekcija narodnih popevk in kupletov, ki se vrstijo pri omizjih v samospelih, duetih, kvartetih in večjih skupinah. Brez malega vsi pevci in pevke pokazajo tu, kaj zmrejo — in res so pokazali. Mislim, da se ne bom zmotil, če

prijem; da je dvospev "Ljubav je enkrat vzkipi", ki sta ga pela tenorist Medved in sopranistka Ana Miško, naredil najboljši vtis; njuno petje je bilo ljubko, čisto in lahkotno, neprisljmeno. Tudi duet "Rdeča tvoja ličica", ki sta ga pela Medved in Katie Bernikova, je ugajal. Moški kvartet, ki je odpel prve tri pesmi, je pel krepko in zadovoljivo. To velja tudi za gosta Gardna, ki je pri mizi tožil, da "se kesa, ker se je očenu". Lovišek je v svojem samospelu "Kateri ti je pušelje dala" ponovno demonstriral svoj močni in čisti bas. Lovišek je "old timer" in dobro znan prijatelj petja. Andrej Miško je bil oštr Sment, ki je stregel gostom-pevcem in jih zabaval ne samo z igralsko spretnostjo, pač pa tudi s komičnim kupletom "Oče naš", ki ni bil brez efekta. Sploh so se vsi ti nastopi, bodisi posameznikov, skupin ali vsega zbora, bolj ali manj obnesli.

Takle oštarijski prizori zabavajo občinstvo — in to je vse. Drugič: prikladnih popevk za take prizore je dovolj na razpolago. Zato ne moremo iz oštarij in od pijače!

Zbor vodi Jakob Muha, ki je veščak v svoji umetnosti. Njegova žena Mary Muha, priznana pianistinja, je spremljala petje na klavirju.

Po koncertu je igral orkester Johnnie Kočevarja. Udeležba je bila manjša kot po navadi. Vzrok je bil najbrž deževno vreme. — M.

### Iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis. — V soboto večer, dne 29. aprila, je privedla naša mladina posebne vrste zabavo v prid illinoiskim stavkujočim rudarjem. Brez posebnih reklame so ti mladi ljudje šli na delo in dosegli za te čase neverjetno velike uspehe, namreč: velikanško udeležbo in nad 200 dolarjev čistega dobička.

Nekdo izmed "starih" je rekel glede te prireditve: "Da, mi stari pehamo; treba je mladini izročiti naše delo in naše naloge". Seveda tako daleč še nisimo, toda treba pa je nekaj drugega in to je, solidarnosti z delovanjem mladine in še tesnejše stike z njo.

Toda ne samo mladini gre zaluga, temveč obenem tudi ženskam, katere so se s posebno vneto zavzele za to prireditev. Med temi je mnogo takih žensk, katere so pred leti same skušale vsa gorja rudarskega življenja — in tega še niso pozabile. Številni stari rudarji žive sedaj v naši naselbini in vsi ti so se s pomočjo svojih žen s posebno vneto zavzeli za uspeh — in ga dosegli v polni meri.

Vsa čast prirediteljem! Bil je to krasen izraz delavske solidarnosti!

Toda za majsko proslavo, drugi dan, je ta prireditev oslabila uspeh, kar je seveda razumljivo, ker težko je za delavce v sedanjih časih, obiskati dve prireditvi eno za drugo.

Vsled silnih nalivov je moral vodstvo preklicati povorko po meštu v nedeljo dne 30. aprila. Naši sodrugi, sodružice in somišljeniki so se zbrali zvečer v S. S. Turn dvorani, kjer se je vršila proslava Delavskega praznika.

Pred predstavama je nastopil sodrug Puncer in v kratkih besedah orisal pomen delavskega praznika, za njim pa je govoril westališki župan, sodrug Baxter. Soc. pevski zbor Naprej je zapel dve delavski pesmi z veliko dovršenostjo. Spet smo po dolgem času slišali lepo, ubrano petje Napreja in spoznali, da ta popularni zbor še živi in deluje, čvrst in krepak, dasiravno vsled slabih razmer ni več tako aktiven ko v preteklosti.

Diletanti so rešili svoje naloge dokaj dobro. Posebno M. Rožič je pokazal, da je še vedno mojster v svojih vlogah. Agitatorica, sodruginja Puncer, je igrala z vso vneto; besede so jih prihajale iz srca, ko je skušala dobiti naročnike za Proletarca med od vina omamljenimi gosti "blind-piga".

Tudi kratka angleška slika je napravila dober vtis na navzoče s podučljivimi dialogi med zakoncem, ki sta spoznala, da je njuno mesto v vrstah organiziranega delavstva.

Zadnje čase se je spet oživel nekdanji pevski zbor Zvon, ki je pred leti igral vodilno vlogo v kulturnem delovanju naše naselbine, dokler ni tega delovanja prevzel Naprej.

Skupina starih pevcev se je združila in Zvon spet poje in upamo, da bo pel pogosto in z isto staro vneto kot nekdanj. Tako imamo v naselbini spet tri pevska društva: Naprej, Planinsko rožo in sedaj še Zvon.

Razumljivo je, da se vsi trije zbori borijo s težkocami, ker časi pač niso primerni za velike, uspešne prireditve, kakršne smo poznali pred leti.

V takih razmerah je pač potrebno razmišljavati o načrtih, kako oživiti naše pešajoče delovanje na kulturnem polju. Ni izključeno, da bi se pod gotovimi pogoji še dalo doseči velike uspehe in vzbuditi staro zanimanje, obenem pa nuditi naselbini spet nekaj lepote, zdravega razvedrila in izobrazbe.

Ali bi ne bilo umesteno, združiti vsa naša kulturna društva za eno veliko, skupno prireditev?

Vsako tako društvo naj izvoli odbor treh članov, kateri naj tvorijo federacijo milwauških in westaliških kulturnih društev in pripravijo vse potrebno za bodoče skupne prireditve.

Na ta način bi omogočili velik uspeh v gmotnem in moralnem oziru, obenem pa bi dali članom teh društev mnogo vzpodbude in novih moči ter vzbudili



Otroka Johna Warda, lokalnega voditelja progresivnih rudarjev v West Frankfortu, Ill., ki sta ostala siroti, ko so očeta ustrelili šerifski deputiji.

v splošnem staro zanimanje za naše kulturne prireditve.

Eno samo pevsko društvo ne more doseči primernih uspehov ne v enem in ne v drugem oziru, slab uspeh pa pomeni samo razočaranje in uničevanje tako potrebnega navdušenja in zanimanja med članj samimi. Tako skupna prireditev bi pomenila veliko privlačno silo in združitve vse naselbine, s tem pa vsestranski uspeh.

Za društva sama bi pomenil tak korak štedenje itak že slabostnih moči za prireditev lepih, pomenljivih iger, obenem seveda tudi omejitve stroškov in splošno olajšanje dela za poedince.

Ako bi se torej sedaj takoj storilo primerne korake v tem smislu, bi lahko ta naša kulturna društva priredila prihodno jesen velik skupen koncert z res lepo pomembno igro, ki bi vzbudila vsestransko zanimanje. Tej prireditvi bi lahko sledila druga enkrat pozimi in spet ena spomladi.

Na ta način bi oživili naše kulturno življenje, vzbudili staro zanimanje ter moralno in gmotno ojačili naša kulturna društva.

Z osredotočenjem vseh naših že oslabilih moči bi dosegli spet velike uspehe in obenem tudi staro našo solidarnost, ki je določila naša kulturna društva toliko let.

Naloga prej imenovanih kulturnih društev torej naj bi bila, da se združijo za skupen, plemeniti cilj, ker končno imajo vsa ta društva eno in isto nalogo: Razširjenje izobrazbe in napredne misli med delavstvom. Naprej, Planinska roža in Zvon, vse ta društva, ki imajo tako velike zasluge za naselbino, naj vzamejo ta skromen nasvet v pretres in našla bodo, da pomeni izvršitev istega edino pot k dosegi ponovnih velikih uspehov.

### Spartak.

### Nenadna smrt

Enumclaw, Wash. — Poročati moram žalostno vest, da je 16. aprila nenadno preminil moj soprog Matt Petčnik v starosti 57 let. Zadel ga je mrtvoud pri delu in v par urah je bil mrtev. Ni mogoče popisati nenadne zgube našega gospodarja. Iskreno se zahvaljujem vsem prijateljem in znancem, ki so mi priskočili na pomoč v tej hudi nesreči, vsem, ki so darovali krasne cvetlice in vsem, ki so se udeležili pogreba. Ker ne vem za vsa imena, se ne morem vsakemu posebej zahvaliti. Niti nisem ničesar vedela, dokler mi niso drugi potem povedali, da je bila velika udeležba za našim pokojnim očetom in da je bilo obilo krasnih rož. Hvala vsem in za vse! Naš dragi soprog in oče pa naj počiva v miru. Ohranimo mu trajen spomin!

Zahjujoči ostali: Matilda Petčnik, soproga; William, Mary (omozena Balint) in Sylvia, otroci. Zapuščala tudi dva brata tukaj, enega pa v starem kraju in sestro Kutehar.

### S pota

Wilpen, Minn. — V Prosveti z dne 25. aprila sem čital, da je šel v prostovoljno smrt bivši waukeganski rojak Jos. Verhovec v Los Angelesu, Calif. Pred letom dni sem ga videl in takrat mi je tožil, da je bolan. Rekel je, da rajše ni pri nobenem društvu kot pa da bi ga sumili. Pravil mi je o življenjskih zmedah in prevarah. Sedaj počiva za vaelej v Kaliforniji.

Matija Pogorelec.

## IZ PRIMORJA

### Drobne vesti

V Rodiku je umrl 22-letni Ivan Gregoretič za jetiko. V bližini je dovršil štiri razrede gimnazije, nato pa se je vrnil domov ter šel za orožnika, da si služil kruh. Tam si je našel jetike, ki ga je zdaj položila grob. — Z okna nekoga pokopališča so razširili še sokokega sanatorija je po nesreči del 60-letni Peter Fabria iz stice pri Vidmu. Obeljal je tekev. — Pokopališča bližnja Kronbergu so razširili pokopališče in jih je stalo to 20,000. Zdalj bodo razširili še sokokega pokopališče, kar bo povečalo 50,000 lir stroškov. Kaj najtaka tako naglo umirajo, da treba zanje pokopališča. — Tramvaj na progi Opalje-Lovran so ustavili, namesta ga pa bo vozil avtobus.

### Se vedno v zaporu

Pred dobrima dvema mesecima so neznanci pokvarili stične spominske znake na vsem mostu v Košani. Zaradi tega je bilo aretiranih mnogo tvoj iz vasi, pa tudi iz bližnjih krajev, posebno iz verkh. Preiskovalne oblasti so so ustrašile nobenega ne nasilnega sredstva, da bi dille krivce, toda vsa priznanja so ostala zaman. Večina sumljenih mladeničev so izpustili, tri izmed njih pa pridržali še nadalje v zaporu. Ljudje pripovedujejo, da jih meravajo izročiti posebnemu dišču za zaščito države.

### Fašistične "pedagoške metode"

Na komenski osnovni šoli strahuje slovensko deca upnik-fašist Giraldi. Pred leti bil za upravnika na šoli v Štefju, a so ga morali kazensko mestiti v Libijo. Letos se je nil in našli so mu mesto v Kenju. Ko je opazil da se deca sabo še vedno sporazumevajo slovensko, ker se italijanski klub vsemu prizadevajo govih prednikov in njim pojnim učiteljem in učiteljicam zlepa ne zgrda ne more pridi, je uvedel pred nekaj leti novo "pedagoško" metodo. ročil je učiteljici, da moraherzega šolarja, ki bi se nje govoril po slovensko, kazensko globo po 5 centezimov za besedo. Deca se je silno utrla tega novega ukrepa. Giraldi je premeteno računal, da sedaj starši sami sili svojico, naj na cesti in v šoli go izključno le italijansko, ker ne bodo mogli prenesti na bremen, ki izgledajo na pregled sicer neznanat, ki bi se stala neznosna, če bi se njihca, braneč svoje narodne prali pa tudi le zaradi tega, bi ji ne bilo mogoče, nasevseh svojih misli izražati v ilijansčini, še nadalje upirali raldijevim ukazom. Giraldi svojim barbarskim ukrepom cer dosegel znaten uspeh, dar se kljub kazni še vedno pripeti, da uide kakemu skemu dečku ena ali druga seda v materinščini. Spokoj ljudje plačevali globo, ki so jih nakopali njihovi otroci, da se se pa pričeli upirati, da ni njihova krivda, da se ca po celih desetih letih, v slovenskih krajih delujejo ključno italijanska šola in nje cela vrsta drugih italijaskih organizacij, še vedno privadila laški govorici.

Istočasno je Giraldi na komenski šoli ustanovil italijanski črni tečaj za odrasle. Komenski fašisti so mu pri tem vsemčem pomagali ter mu priprk predavanjem tudi celo v starih in mladih Komenski okolčanov. V tečaju učita Giraldi in njegova učiteljica (italijansko) ob enem pa jim davadata o novejši italijanski litični zgodovini, o italijanskim zmagah (1) v poslednji vojni, fašizmu, njegovih idejah in menih ter o "neodrešeni" Dabacij in sličnih megalomanskih štatičnih smotrih.

### Rhode Island izvolila delavce v preklie

Providence, R. I. — Rhode Island je v pondeljki lila delegate za preklie konvencijo. Izvoljenih je bilo 31 delavov, in sicer je zmagala delavista a 150,244 glasovi proti 874. Konvencija bo 8. maja.

### Najzanimivejša domača "Prosveta". Ali jih štano dan?

Providence, R. I. — Rhode Island je v pondeljki lila delegate za preklie konvencijo. Izvoljenih je bilo 31 delavov, in sicer je zmagala delavista a 150,244 glasovi proti 874. Konvencija bo 8. maja.



Macon, novi mornarični zrakoplov, ki nadomesti izgubljeni Akron. Zrakoplov, ki nadomesti Macon, še ni zgrajen. . .

# Vesti iz Jugoslavije

(Glavna poročila iz Jugoslavije.)

**Minister Kramer in Državne železnice** — Dr. Kramer je daljši čas silno malo delal. Podjetje pravnih strokovnjakov, ki so se trudili, da bi se železnice vrabile v normalno delovanje, je bilo uspešno. Kramer je včeraj ob 11. uri zjutraj odšel na službeno potovanje. Včeraj je bil v Zagrebu, kjer se je srečal s predsednikom vlade. Kramer je včeraj ob 11. uri zjutraj odšel na službeno potovanje. Včeraj je bil v Zagrebu, kjer se je srečal s predsednikom vlade.

**Starka zgorela.** — V vasi Botkovec pri Ptujju je v svoji koči živel 78-letna starica Terezija Sor. Znana je bila kot nekoliko čudakaška ženska. Ko je pred nekaj dnevi šel okrog polnoči nek posetnik mimo, se je začel, ko je videl, da gori v koči luč. Stopil je k oknu ter zagledal, da gori petrolejka na tleh, da je soba polna dima in da gori neke obleke ob peči. Začel je razbijati po vratih, a ker se starica ni oglasila, je z dvema sosedoma vdrl vrata. Na pragu v kuhinjo je ležala starica gola in ožgana, nad njo se je vil dim. Domneva se, da je petrolejka zažela zaradi obleke, ki ji je zgorela na živem telesu. Starica je bila že mrtva.

**Zeno ubil — 10 let robije.** — V Gruškovju, prav tako v ptujski okolici, sta živela na svojem posestvu 35 letni posestnik Jurij Sernek s svojo ženo Marijo. Že več let pa se mož in žena nista razumela, ker se je žena vdala pijači. Predlanskim se je ložil od žene in se je ta s svojim 16 letnim sinom preselila drugam. Mož je prihajal še vedno k nji ter jo pogosto neusmiljeno pretepal. Tako je bilo tudi 9. februarja letos, ko je tako zelo pretepel ženo s poleonom, da je ta kmalu nato poškodbam podlegla. Mož je stal te dni pred mariborskimi sodniki ter dejanje priznal, povedal pa, da je bil silno razburjen in tudi ni imel namena ubiti ženo, marveč jo samo s kaznijo zboljati. Senat pa ga je obsodil na 10 let in 1 mesec robije in na trajno izgubo državljanstvih častnih pravic.

**Huda nesreča.** — V Krčevini pri Ptujju je bil pri posestniku Lukmanu uslužben za hlapca 17 letni Izidor Hrženjak. Pred nekaj dnevi je jahal fant mlado kobilico, ki pa se je splašala in vrgla hlapca s sebe. Toda hlapec je bil z nogami zapleten v stremena in tako ga je vlekla kobilica po cesti. Hlapec je bil mrtev, s popolnoma razbito glavico.

**Umrli so:** v Ljubljani mizar Ludvik Jaklič, v Mariboru klobučar in hišni posestnik Ivan Bregar, star 73 let, v Ljubljani školski bolnišnični posestnik Franc Bohinjec iz Loša na Gorenjskem, v Ljubljani Alojzija Potočnikova iz Celja, v celjski bolnici 40 letni pekovski mojster Andrej Selšek, v Zgornji Šiški mizar Franc Graul in v Ljubljani v bolnišnici krojačeva žena Marija Severjeva.

**Mariborski knezoškof dr. Andrej Karlin** je dne 5. aprila v svojem 76. letu življenja umrl v Mariboru in ga bodo pokopali 10. t. m. Rodil se je leta 1857 v Stari Loki na Gorenjskem, študiral je v Ljubljani, doktorat dobil v Rimu, škof je postal leta 1911 in sicer je bil imenovan za tržaško-koprskega škofa v Trstu. Mariborski škof je bil od leta 1923.

**Požar nad Škofljico.** — Južno od Ljubljane, nad Škofljico je majhno zaselje, ki mu pravijo na Lisičjem. Tamkaj je imel svojo domačijo posestnik Jože Zakrajšek, po domače "pri Hribčku". Dne 5. aprila zvečer okrog devete ure se je domačija nenadoma vnela. Vsa družina je bila že v posteljah, le gospodar je še bedel ter stopil pogledat na dvorišče. Tedaj je opazil, da gori pod in da se je vnela že kašča. Naglo je skočil v hišo ter prebudil ženo, štiri otroke in svojo mater. Jedva da so se utegnili obleči, tako naglo se je požar širil. Sij ognja je bil tako močan, da je bil daleč videti. Na glas rogov so prihiteli gasilci iz Šmarja, z Orjega, iz Škofljice in z Lavrice. Vodo so morali črpati iz doline, kar je dalo mnogo dela ter domačije niso rešili. Le nekaj pohištva so v zadnjih trenutkih še rešili iz poslopja. Iz gospodarskega poslopja so rešili malo. Poginilo je celo nekaj živine: dvoje goved je zgorelo, zgorel je privezan pes na dvorišču, dve kравici pa sta bili tako ožgani, da so ju morali takoj pobiti. Žito,

stroji, vozovi, slama — vse je pogorelo. Škode ima posestnik zelo veliko, tem večjo, ker je bil zavarovan samo za 16.000 dinarjev. Kako je ogenj nastal, je znano le delno. Nedaleč od poda je gorel smrekov štor. Iskre so zanetile streho hleva. Kdo pa je zažgal štor, bo skušala dognati preiskava.

**Po šestih mesecih najden mrtev.** — Meseca oktobra je rudarski upokojenec Ivan Pevec v Trbovljah odšel z doma, češ, da gre po gobe. Večkrat je hodil iskat gob v gozd in tudi topot so domači upali, da se vrne s polno košaro gob, da bi jih imeli za nekaj dni. Toda stari Pevec se ni vrnil ne tisti dan ne kasneje. Slutili so, da se mu je v gozdu pripetila nesreča. Preiskovali so gozdove po hribih okrog Trbovelj, a Pevca niso našli. Dne 5. t. m. je neki kmečki fant ob čiščenju travnika na Kleku, hribu nad Trbovljami, našel na robu gozda moško truplo, ki je bilo že zelo razpadlo. Domnevajo, da mu je na spolzkih tleh spodrsnilo, pri čemer si je zlomil tilnik. Star je bil Pevec 70 let.

**Redukcije rudarjev.** — Kakor smo že poročali, so zadnje dni marca odpovedali službo mnogim poduradnikom trboveljskih rudnikov. Podjetje pa grozi še z mnogimi redukcijami rudarjev. Obratovanje hočejo še bolj omejiti. Rudarje, ki jih bodo zdaj pometali iz službe, bo zadelo zelo hudo tudi to, da bodo dobili manjšo pokojnino. Hkrati, ko so se začele vrstiti redukcije v trboveljskih revirjih, je namreč hitro izšel še nov pravilnik Bratovske skladnice (rudarske pokojninske zavarovalnice), v katerem so določene nižje pokojnine. Upokojeni rudarji, ki so bili upokojeni po letu 1929, so že 1. aprila dobili znižano pokojnino; odtegnili so jim kratkomaalo četrtino!

**Polskavski požigalec** še zmerom ne miruje. Neprestano se pojavljajo v Gornji in Spodnji Polskavi požigi, ki so uničili že mnogo poslopj in prizadeli kmetom veliko škodo. Od 27. marca do 5. aprila, torej v enem tednu je bilo tamkaj spet pet požarov. Dne 27. marca je požigalec zanetil poslopje posestnika Mesariča in je poslopje z vsem pogorelo do tal. Še isto noč je zagorelo župnijsko gospodarsko poslopje v Gornji Polskavi. Tudi to poslopje je z vso zalogo krme pogorelo do tal. Vzšlo se je tudi župnišče, a so ogenj kmalu pogasili. Dne 31. marca je zagorelo gospodarsko poslopje Stefana Marčiča in je deloma pogorelo. V noči 4. aprila je bilo zažgano stanovanjsko poslopje Kovačiča na Pokošah, in je pogorelo vse do tal. Dne 5. aprila pa je gorelo spet pri posestniku Zafošniku v Spodnji Polskavi. Tako vrši svoj zločinski posel požigalec, ki ga nihče ne morejo izslediti. Če bi bile pogorele hiše zavarovane zadostno, bi spričo teh neprestanih požarov res lahko kdo domneval, da gre za dejanja lastnikov samih z namenom, da pridejo do zavarovalnine. A ker je le malo hiš zavarovanih in so še te zavarovane le za majhne vsote, ni nobene dvoma, da gre za zločinskega požigalca.

## Število rojstov in umrljivosti dojenčkov

V predvojni Nemčiji je bilo l. 1910-11 okrog 14.8 milijonov žensk v starosti od 15 do 45 let. Te ženske so tega leta rodile 1.9 milijona otrok.

Leta 1930 pa je bilo v Nemčiji 16.8 milijonov žensk v starosti od 15 do 45 let. Rodile so 1.1 milijonov otrok. Na 1000 za porode zrelih žensk je prišlo torej l. 1910-11 v predvojni Nemčiji 128 porodov, leta 1930 pa samo še 67.2 poroda, torej komaj nekaj več kot polovica. To razmerje se pa premakne v dobro populaciji takoj, ko upoštevamo tudi umrljivost dojenčkov, ki je od l. 1910 do 1930 padla od 16.2 na 8.3 odstotke živorojenih.

1000 žensk je l. 1910-11 rodilo povprečno 128 otrok. Od teh otrok jih je umrlo v prvem življenjskem letu 22.3 otroka in do začetka šoloobvezne dobe pa je živelo samo še 100 od teh 128 otrok. 1930. leta pa je rodilo 1000 mater povprečno 67.2 otroka, tako da jih je živelo še 60.

Nižje število rojstev se torej delno izenači z manjšo umrljivostjo.

Tudi tu torej vidimo novo pravilo: boljše manj otrok, ali te je treba ohraniti pri življenju.

Ne smemo pa ravnati tako kakor pridigajo gotovi ljudje, ki jim je že v naprej prepovedano — vsaj javno — očetovstvo: najmanj vsako drugo leto otroka. Na vprašanje, kdo jih bo redil, odgovarjajo: Bog — kakor rodi ptičke pod nebom! Človek ne ve, kaj bi tem misijonarjem iz Ljubljane odgovoril, če so sami tako neumni ali če hočejo imeti ženske in matere v apovednicah za tako neumne?! Vsak dan je več smrti zaradi gladi ali nezadostne prehrane, vsak dan bolj razsajajo bolezni, ki sta jim najboljša zaveznika beda in pomanjkanje: ti uboga mati pa rodi otroke za pokopališče in za grob. Za koga in čemu? Res bi bila potrebna tudi v krogih onih, ki jim je krščanska ljubezen menda zvezda vodnika, resnost in realnost, pa ne bajke in nerečne fraze. Vsakdo naj ima toliko otrok, kolikor jih more preživeti in ohraniti zdravih ter življenjsko zmognih. Pohablencev in duševno ter telesno zaostalih ljudi je pa na svetu že tako in tako preveč. — S — a.

## Sladkor kot hranilo

K hranilnim in krepljivim sredstvom, ki jih potrebuje naše telo za obsoj in vzdrževanje ter vsak človek za življenje, če hoče ostati zdrav in krepak, spada tudi sladkor, ki ga s tem lahko prištejemo tudi k pravi prehranjevalnim sredstvom. Na žalost pa ljudje sladkor, kakor sploh vse sladke stvari, preveč podcenjujejo in imajo samo za poslastico, oz. sredstvo za uživanje, in ne za prehrano. Je pa ugotovljeno, da po zmernem zavžitku sladkorja (n. pr. razpuščena v čaj ali kavi) lahko vzdrž vsak turist ali vojak veliko večje marše in to brez vsake utrujenosti, kakor pa brez sladkorja. Sladkor je torej dejanski vrelc in izvir moči za ljudi z večjimi delovnimi storitvami, in ker povzroča mnogo plotve v telesu, je treba priporočati zlasti pozimi mnogo zavživanja sladkorja, ker greje in tako

varuje pred prehladom. Najbolj učinkuje vroča in močno oslajena kava. Sladkor ugodno vpliva in dejstvene tudi na prebavo in na celotno izmenjavo snovi.

Zdaj je pa treba omeniti, kako in kdaj naj se zavživa sladkor, kajti sladkor lahko deluje tudi zelo slabo in škodljivo na naše telo. Na večer, preden gremo spat, ne uživajmo nikakih stvari iz sladkorja in slaščic, ker obleži potem sladkor predolgo v želodcu in črevesu in povzroča preveč kisline, kar vpliva in deluje — če že ne drugam — slabo in kvarno na zobe. Najmanj, kar bi bilo potrebno, je, da se po zavživanju sladkarij ali sladkih tekočin zelo dobro izmijejo in čati zlasti pozimi mnogo zavživanja sladkorja, ker greje in tako izplahnejo usta.

Od vseh vrst sladkorja je za naše telo najboljše plodni sladkor, ki ga vsebujejo sadje in jagodni plodovi, in pa grozdni sladkor, potem pa seveda tudi, ki se nahaja v čebelnem medu, nektarski sladkor; zaradi tega je treba zlasti otrokom zelo priporočati obilno zavživanje sadja, jagod, sadnih konserv, grozdja, sladkega mošta in medu, ali to ne melase ali umetnega medu, marveč samo pristnega čebelnega medu.

Ljudje, ki imajo sladkorno bolezen in osebe, ki trpijo zaradi driske in želodčne kisline, ne smejo jesti sladkorja. — st —

## Ljudje, ki prejema vrtove relief, odklanjajo vrtove

Chicago. — Izmed 170.000 družin, ki so na listi podpornih organizacij, se je doslej prijavilo krog tisoč družin za obdelovanje vrtove, kateri so jim bili ponudeni. Tako poročajo voditelji, ki imajo to stvar v rokah. V smislu načrta, ki so ga sestavili, bi vsaka oseba, ki prejema podporo, dobila lahko zemljo brezplačno in v nekaterih slučajih tudi semena. Od nje se zahteva le delo pri obdelovanju zemlje. Uradniki pomožnih postaj poročajo, da poglavarji družin, ki so na podporni listi, ne vidijo potrebe za tako delo, ker prejema sedaj živila zastoj.

Sedaj se pripravlja akcija, katere cilj je redukcija podpore tistim, ki se bodo upirali obdelovanju vrtove.

## Cetrta centraljska žrtev izpuščena na svobodo

Centralia, Wash. — John Lamb, eden od jetnikov, ki so bili poslani v zapor, ker so branili svojo delavsko dvorano v Centraliji, na katero so navallili vojni veterani pred trinajstimi leti, je bil te dni izpuščen iz državne jetnišnice.

V zaporu so še trije delavski jetniki. Eden je pred dvema letoma umrl, trije pa so bili pomiloščeni. Vsi so bili obsjeni od 25 do 40 let ječe.

## Svilni delavci zastavkali

Pottsville, Pa. — V tovarni Tilk Silk Co. je izbruhnila stavka, ko je uprava ponovno reducirala mezde delavcem. Podjetje silno izkorišča delavce in mnogi so morali delati za devet centov na uro. Svilni delavci so zastavkali tudi v Shamokinu, v bližnji naselbini. Stavkarji so neorganizirani in tekstilna unija je poslala v tej kraje svojega organizatorja, da jih pridobi v unijo.

## Woll začel organizirati trgovce

Obljubil je, da jim bo delavska federacija pomagala dvigniti cene

New York. — (FP) — Kot izgleda bo Ameriška delavska federacija pričela organizirati tudi trgovce — z organiziranjem delavcev se itak dosti ne peča. Vsa to je razvidno iz akcije Matthew Wolla, njenega podpredsednika, ki je za Greenom najbolj vpliven — in najreakcionarnejši — član eksekutive.

Te dni je prišlo na dan, da se med federacijo in Independent Retail Tobaccoists asociacijo vrše že daljši čas pogajanja, da te trgovce federacija sprejme pod svoje okrilje in prične boj za svlačenje cen cigaretam. Pogajanja vodi Woll, ki je obenem organizator.

Kolikor je razvidno iz raznih publikacij tobačne industrije in trgovine, je prišlo med Wollom in trgovci do sporazuma, da se priklonijo federaciji, ko dobe 800 članov. Na teden bi plačevali en dolar asesmenta in si "podali roke z močnim zavezniškom," kot pravi revija "Tobacco Leaf". Načrt določa, da s trgovci sodelujejo razne unije za svlačenje cen cigaretam in tabaku. Woll je baje obljubil podporo več unij v tem boju, ki bi bil naperjen proti verišnim trgovinam, ki so male trgovce pritiskale ob steno.

To je prvi slučaj v zgodovini unionizma, da bi delavska federacija skušala organizirati trgovce v svrhu, da jim izvojuje višje cene. Neki tobačni trgovek je rekel, da pod tem pogojem Woll lahko v New Yorku v bližnji bodočnosti organizira 4000 trgovcev, kar bi za federacijo pomenilo \$4000 dolarjev tedenskih dohodkov.

Trgovci so se dosedaj sami organizirali, brez delavskega sodelovanja ali vodstva, ali pa na "povabilo" raketirjev. V Chicagu je na primer več takih "unij" kot jo skuša organizirati Woll. Njih glavni promotor je bil Capone, čigar vpliv ni nič manjši, čeprav je v federalni ječi v Leavenworthu. Za to skrbe njegovi "organizatorji".

Je pa neverjetno, da bi na primer zastavkali organizirani delavci proti verišnim trgovinam, kot predvideva Wollov načrt, z namenom, da forsirajo svlačenje cen tabaku ali kakani drugi potrebščini. Mogoče se bo pa zgodilo, da bodo Wollu odložno povedali, da lahko organizira trgovce, ampak ne v imenu federacije in organiziranega delavstva. On bi veliko bolje napravil, če bi organiziral prodajalce, ki so v teh trgovinah mlazerno plačani.

## Čikaške bombe pokajo...

Chicago. — V noči od torika na sredo se je razletela sedma bomba v zadnjih treh dneh in štirideseta od 1. jana. Najnovejša tarča je bila neka mlekarja v zapadni Van Buren ulici. Istočasno se je izvedelo, da je bilo proti koncu zadnjega tedna ukradenih 500 funtov dinamita v tovarni za eksplozive v Lemontu. Policija pravi, da so vse te eksplozije delo raketirjev, ki so v srditem boju med seboj za kontrolo raznih trgovin, pivovar in nekaterih starokopitnih delavskih unij.

## Vaskov otrok rešen smrti

New York. — Dveletna Helena Vasko, o kateri je bilo zadnje tedne precej vpitja v časopisih vse Amerike, se je 2. maja vrnila iz bolnišnice k staršem. Otrok je izgubil levo oko, toda odstranili so mu izrastek pod očesom in dete ni več v nevarnosti, da se izrastek razširi na možgane in povzroči smrt deklice. Mati male Helene, ki je izzvala senzacijo v javnosti, ko je izjavila, da rajši vidi otroka mrtvega kakor pa brez enega očesa, je zdaj zadovoljna. Vaski so Slovaki.

Ali ste še naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za maj denar lahko pošljete svojcem v domovino.



Republika Peru v Južni Ameriki je dobila novo ustavo. Predsednik Sanchez je podpisal zakon za sklicanje ustavodajnega zbora.

Tone Seliskar:

# NASEDLI BROD

Roman v treh delih

Ani se je čudno zdelo, da zadnje čase tako skopari z denarjem, ko ni bil nikoli stiskač, narobe, prej razsipnež. Kupoval je stvari, ki bi mu jih ne bilo treba. Tako je kupil nekoč kar dve lovski puški hkratu, potem zopet od nemškega agenta drago sliko, predstavljajočo vitezovo slovo od grajske gospe, privlekel drugič odnekod, gotovo za drag denar kupljeno, neokusno preprogo — a zadnji čas se je ustavil in je ves poparjen. Če se pomisli, da zdaj niti najemnine ni plačeval, bi se moral vsekakor prikazati nekje viden dobček.

Toda bilo ni nič drugega kakor konkurenca konsumu. Justin je znižal cene. Mnogo ljudi se mu je izneverilo, ker je daljšal konsum odstopke, nekaterim je preveč zaupal in se sedaj otepajo, da bi plačali, svedeča, poroka ga je tudi precej stala, blago, naročeno na upanje, leži v skladišču — pa se vse to koj pozna.

Bil je zares v precejšnji stiski, ne sicer taki, da bi se bilo treba bati hudega, ah, le slučajne težave, ki jih mora prebiti vsak trgovec. No, to ga je napravilo kolikor toliko čemernege, zadirčnega. Da bi imel hišo, bi si najel posojilo. Z županom se razume, z večino odbornikov si je prijatelj!

Kakal je trenutka, lepe slučajne prilike, da bi se o tej stvari pogovoril z ženo. To je nerodno, če pomisli, kako sveto je zatrjeval, da jemlje samo njo, ne pa hiše in dote, in da ne trguje z ljubeznijo. Toda ko se je po prvih mesecih streznil, ko se mu je misel na ženo, ki si jo je želel, ustavila ob dognanju, da je žena v kuhinji in da se ni treba zanjo bati, jo je prišel ljubiti z računmi, na katere je mislil pred poroko. Postala mu je nekako črtalo, s katerim je podčrtaval svoja preračunavanja.

Pri večerji je na glas razvil svoje načrte; nemara se bo Ana sama zavela in pripravila očeta do tega, da izvrši to formalnost, ko vendar ne vidi nikakšnega smisla v tolikšnem zavlačevanju.

Če bi dozidal zadaj skladišče, bi pridobil spodaj poleg lokala še en prostor, ki ga krvavo potrebujem. Steno bi prebil, da bi bila potem trgovina velika in svetla. In če bi jo opremil z novim, modernim pohištvo ter združil zadaj eno sobo za točilnico, bi že pokazal konsumu, kako se mora trgovati. Tako pa čepim v luknji, ki je manjša od konsumu, ki mi, saj ni vrag, polovi vse boljše stranke!

Skrivaj je opazoval Ano, kako učinkuje njegove besede.

Ana je molčala. Stala je ob štedilniku in živo premišljala.

Oče ji ničesar ne pove. Od drugih sliši marsikaj: da prodaja hosto, da je oni teden v Celju na razpravi s posojilnico, ki ga terja za posojilo. Če je že tako na koncu, kaj še čaka s hišo! Naj stori to! Ne zaradi dote, zaradi varnosti. Na ta način ostane vsaj nekaj v domačih rokah, če je že tako, da se ne da ničesar rešiti.

Bolelo pa jo je le, ker so se ji Justinove besede zdale prikrita terjatev za vse, kar je pričakoval od te ženitve. Drugače si ne more tolačiti te hladnosti, ki je zadnje čase v njem, saj je vsa ljubezen minila, kakor bi trenil, še toliko časa ni trajala, da bi jo človek premislil, o ne zdaj, zdaj je hiša na vrsti! Kako nesmiselno je vse to povezano, da ne more biti človek nikdar zadovoljen! Kako vse to vrta in podpihuje v človeku! Ah, zaradi ene same hiše se meče iz spanja, lazi okoli kakor bolnik, ki si ne ve pomagati. Vsekakor pojde k očetu. Toda potem, ko bo hiša tu?

Ali se bodo oni srečni prvi dnevi zopet vrnili? Se bosta znova našla kakor ondi, na samotni brvi, v tih zimski noči?

Justin je šel v gostilno. To mu je postalo

zdaj že navada. Partija taroka. Dva vrčka piva.

Ko pride domov in jo poljubi za lahko noč — zgolj to je ostalo nežnega od prvih dni — diši po tobaku in je ves tuj.

Z odprtimi očmi leži ona poleg njega in gleda v temo.

Bog ve, si misli, kako bi bilo, če bi se poročila z gozdarjem? V spomin ji planejo vse one skrivne poti, po katerih sta se ljubila. Tedaj vsa vztrepeče od žalosti, ki je ni moči odgnati.

Vse dolgo noč ždi tako v temi. Ko le zaspi, jo predrami muzika. Gasilska godba igra budnico in v zgodnjem jutru so ti kovinski glasovi, bijoč v še zaspana ušesa, kakor krik silne množice, ki se je viharno razlila po ulici.

12

Že zaradi ugleda sta se morala udeležiti narodne veselice, dasi Ani ni bilo bogve kaj do tega, da bi sedela v takem direndaju. Nikoli ni bila rada med številno in glasno družbo. Doma ali zunaj na polju se ji je zdelo stokrat lepše.

Justin pa je rad šel, če že ne zaradi vina, pa vsaj zaradi družbe, pestrega vrvenja in raznih neobičajnih stvari, ki se dogajajo na takih ljudskih zabavah. Treba se je pokazati ljudstvu, kmetu, ki naj ve in čuti, da ima zanj vedno odprto srce, kajti Justin je globoko segel v žep za to veselico. Bil je v veselilnem obdobju. Za srečolov je podaril dve steklenici ruma, nekaj zabojčkov čaja, več skatel Frankove cikorijske, dve veliki skledi, ki jima je bila glazura nekoliko oškrljena, in cel stožec sladkorja — mnogo v primeri z ostalimi tremi trgovci, ki so dali le nekaj kosov mila in nekaj zavojčkov Kneippove žitne kave.

Tak je bil običaj, da so ta dan vsa napredna društva priredila skupno veselico s kresovanjem na griču, ki se je položeno vzpenjal vrh državne ceste. Gasilsko društvo, Sokol, Bralno društvo, Dramatično društvo — vsako s svojo zastavo. Kakopak da so se udeležili tega slavlja tudi zastopniki sosednjih bratskih društev in da je bilo tedaj v trgu mnogo ljudstva, ki je spreminilo to mirno, idilično gnezdece v pravcato taborišče. Vse dopoldne so drdrali koleslji in zapravljičevki po prašni cesti ter donele gasilke in sokolske trombe. Z vseh naprednih hiš so visele slovenske trobojnice, tako da si koj uganil, kdo je pri onih. In zato so se gluče nalašč zbirale pred let-mi hišami, ko je bilo vendar očitno, da je tako omalovaževanje tega narodnega slavlja le znak strastnega sovražstva in zavisti nesrečnih klerikalcev, ki se nočejo spametovati.

Vse slavje se je slovesno pričelo z obhodom po trgu. Zbirališče pred cerkvijo je bilo vse križem prepleteno s pisanimi barvami; od rdečih sokolskih sracij in modrih bluz gasilcev do pestrih narodnih noš in sivljenih društvenih praporov, ki so vihrali pred povorko, na katero je sijalo sonce, da so bili gasilci v svoji težki uniformi vsi prepoteni in so si ženske v narodnih nošah z robcem brisale potna čela, četudi so imele razpete pisane kmečke dežnike. Na čelu povorke se je pomikal jezdec, za njim so vozili na okinčanih vozeh skupine, predstavljajoče kmečko svatbo, žanjice, mlatiče in alegorijske Slovenije. Ob hišah je bil špalir radovednih tržanov in okoliških kmetov, pred godbo je korakal trop dečadi. Orožniki so patrolirali in skrbeli za red, vneto nategovali ušesa, če bi se le kje zalil cesar ali kakšna njegova žlahta, zakaj ob takih prilikah se ljudje kaj radi spozabijo, ker se krijejo v varstvu množice in je izživaje v takih okoliščinah težko najti. Pesmi so se razlegale po vsem trgu vse dopoldne, dokler se ni pričela veselica. Iz gostiln so že donele harmonike, zgoraj na griču so pokali možnarji.

(Dalje priložnili.)

Hija Erenburg:

## Umetna noga

Mala črnooka Margot je lep model. Kadar ne pozira ip ne spi, jo je moč najti v zakotni kavarni "Rotonde", kjer se zbirajo umetniki. Tu se je mesec dni pred pričetkom vojne srečala s postavnim Normandcem Corvajem, kiparjem-kubistom. Tu sta si nežno šepetala, časih sta se prav po otročje prepirala in se v temnem kotu poljubovala. Prve dni mobilizacije je morje so bile zaprte. Margot je plakala — jedva je zopet napudrala objokano lice, že so se ji znova vtille solze. Potem je delala. Francoški umetniki so bili na fronti, inozemci so odpotovali na vse konce in kraje, akademije so bile zaprte. Margot je pletla nogavice, krpala vojaške hlače, zaslužene groše je lepo spravljala in vsako soboto pošljala Corvajju kako malenkost — jestvine, cigarete, čokolado, prevezano z vijšjevim trakom. Pisma mu je pisarila, svedeča v "Rotondi" se je posvetovala s prijatelji, kako naj napiše, da bo lepše. Vpraševala me je:

— Kako misliš — "moja nena ni živalca, poljubljam tvoje o-

či" — to je premalo laskavo, kajne?

Ko je Corvai prišel na dopust, je mala Margot visela na njem, ležljno lovila sleherni njegov pogled, vsako redko besedo. Se celo kavarnar v "Rotondi", stari krčmar, nagnjen k akepticizmu, je bil ves ganjen:

— Za vraga, ljubiti pa zna — to dekletce!

Jeseni petnajstega leta ni Corvai namah nič več pisal. Margot je čakala, plakala, tekala po vsokojakih uradih, nato pa umolknila. Ta klepetuljica, ki pet minut ni mogla posejdati na enem mestu, ne da bi poljubila starega lakajja ali pa prevrnila zaradi novega prijateljčinega klobuka kozarec, je zdaj po cele ure sedela v kotu in molčala. Tako je minila zima. Spomladi pa je nekoga jutra Margot pritekla v kavarno, jokala je in se smejala, niti besedice ni mogla izpregovoriti, samo z smečkano dopisnico je mahala kakor z zastavo.

Corvai je pisal, da je bil v Argonnih ranjen in ujet. Odrezal so mu levo nogo. Odleglo mu je in zdaj jo prosi, naj se ne razburja. Čez tri tedne, ob prvi izmenjavi invalidov, se vrne domov.

— Živ je! ... Kako sem vesel! ... Moj ubogi, veliki aloni! Vrne se! Spet bom z njim! ... In med smehom in solzami mi je dejala:

— Če bi mu tudi obe nogi odrezali, bi ga imela še zmerom rada! ...

Pričela se je pripravljati na sprejem, stotič je že popravila svoj stari klobuček, študirala vse mogoče barvne kombinacije.

— Kaj misliš, mu bo ta trak všeč?

Corvai se je vrnil še vse bolj molčeč in mračen. Njegove oči so bile kakor ugasle. Večer je presedel v "Rotondi" pri čaši piva, nič ni slišal prijateljčinih pozdravov in navdušenega Margotinega ščebetanja. Naslednji dan ga ni bilo. Zvečer je prišla Margot in med lhtenjem povedala:

— Ne mara me več. Da, da, dobro vem! Dejal je, da mora imeti nogo in še ... še ... duševno družico ... Umetna noga je zelo draga, duševna pa ... preneurna sem, da bi vedela, kaj je to "duševna družica" ... Zaman smo jo tolašili. Zaman ji je Lucy svetovala, naj prede la klobuček, zaman ji je Gabrijele prigovaljala, naj si s komurkoli omisli majhen romanček. Margot je kakor jeseni zno-

va umolknila v težki boli. Tako so minevali dnevi.

Nekega večera pa je ozračje "Rotonde" pretresel nepričakovan dogodek. Margot, tiata neutealjiva Margot, je ves večer pila šampanjec in se poljubljala s starim, bogatim Američanom, svinjskim trgovcem iz Chicaga, ki je bil prišel "pogledat Evropo med vojno" in se spotoma ustavil v "Rotondi". Potem pa se je odpeljala z njim v avtomobilu. Lucy se je prezirljivo nasmehnila: "No, zdaj je spet potolažena".

Margote tri dni ni bilo v "Rotondi". Prišla je zjutraj — mirna je bila, malce zamišljena, z višnjevim kolobarji okrog oči. Odvedla me je v stran, mi pokazala pismo in me vprašala:

— Je dobro napisano??

Evo, kaj je stalo v pismu: "Družbi za izdelovanje umetnih nog "Selekt". Prilagam tristo frankov in vas prosim, da pošljete eno umetno nogo na naslov mr. Corvajja ... Prilagam mero. Prosim vas tudi, ne pišite mi, da ste prejeli kak denar, recite, da pošljate nogo za reklamo ..."

"Prečitala sem oglas v časnikih. Te noge so kakor prave, še spoznati jih ni moči. Samo nikomur ne povej, če ne bo izvedel. Zdjaj bo imel nogo ... duševno družico si bo pa že sam našel. Ni res? ..."

Paolo Nalli:

## SPOZNAVJE

Markiz Giulio ni poznal svoje matere, namreč ni se spominjal, da bi jo bil poznal ... Vendar se mu je bil pa vtisnil v spomin prizor iz otroških let! Bilo mu je takrat pet ali šest let.

Prišla je babica in ga odpeljala s seboj na kmete. Toda kdaj? Bilo je menda istega dne, ko ga je mati krepko objela.

Drugače se pa matere ni spominjal. Pač je za babica vedno živo živeval v njegovem spominu. Visoka, vitka starka sivih las, v črni, skoro redovniški obleki. Še zdaj jo je videl kakor takrat ob solnčnem zahodu na vrtu. Biti je moralo jeseni, ker so bila pota posuta z orumenelim listjem, ki je šumelo pod nogami. Tistega večera je babica mnogo plakala in objemajoč ga, je stopala po marmornatih stopnicah, pokritih s preprogo orumenelega listja.

Zakaj je plakala? Svojih besed se ni več spominjal, toda gotovo je govoril o materi, ker mu je babica odgovorila: — Molči, porednež, če nimaš mamice, imaš pa babico; če hočeš imeti mamico, te takoj zapustim in nikoli več me ne boš videl.

Še krepkeje se je oprijel njegove črne krila in zacepetal z nožicami: — Pojdi proč, ne nimam rad, kar pojdi! Babica ga je vzela v naročje in stopila vsa objokana v hišo. Tudi on je plakal držeč v eni roki šop njenih sivih las, z drugo je pa tepel babico po rami.

Ostali so mnogo let v Parizu. Potem, po babičini smrti, ga je vzel oče s seboj na potovanje po svetu. Bila sta v Rusiji, v Angliji, v Maroku in v Egiptu. Oče je mislil odpotovati še v Indijo. Kdo ve? Potem pa še na Kitajsko — mu je dejal oče nekaj dni pred odhodom. Pa ga je nenadoma pobrala smrt v Rimu v knežjem hotelu.

Planil je iz postelje ponoči, čim je zaslišal v sosedni sobi vzdihovanje umirajočega. Oče je umiral. Stisnil mu je roko, hotel je govoriti, pa ni mogel. Omahnil je nazaj, ko da ga je zadela strela.

Po očetovi smrti je videl nekoč na ulici od daleč grofa Magonija. Takoj pri prvem srečanju je začutil nepremagljiv odpor napram temu starcu, grdemu, sključenemu, gladko obritega obrazu z globoko brazgotino od sablje.

Izprehajal se je s prijateljem. — Pogledaj na markiza Giulia. Ga poznaš?

— Ne. Kdo je to?

— Kaj res ne veš? Sin markize Sofie, črtve brezvestnega žokeja, ki jo je tako nesramno izkoriščal. Kaj se ne spominjaš umazane afeze pred petnajstimi leti? Saj so pisali o nji vsi listi.

In odšla sta.

Naslonil se je na steklo bližnjega izložbenega okna, da bi ne padel. Markiza Sofia? Žokej?

— Vse hočem vedeti, toda predvidno, nihče ne sme opaziti ...

Zri je ko oslepljen v izložbo, polno knjig. Potem je odšel v knjižnico in začel prebirati stare letnike poedinih listov.

Mirno je čital: Demisija vlade. Govori se samo o tem. — Neapol, ob 20. Vest o demisiji vlade je vzbudila splošno senzacijo.

Čital je mehanično. Neapol, ob 20. Danes se je naglo razširila po mestu vest o grozni tragediji v palači Amalfi. Ljubček je umoril ženo in si končal življenje. Kdo sta žena in njen ljubček, se še ne ve.

Obrnil je list. Vsa številka je bila posvečena krvavi tragediji. Krepko je stisnil glavo med dlani in si grizel ustnice s škripajočimi zobmi. Ne, ni hotel verjeti, da je bila to njegova mati, ta mrtva žena v bledi hotelski sobici. Prečital je vse poročilo. O, kako rad bi bil zdaj izginil s sveta, ker so vsi vedeli, kdo je in kako je umrla njegova mati.

In nič ga ni pretreslo, ko je zagledal v novinah morilčevo sliko. Bila je čisto navadna fiziognomija brivskega pomočnika, ali kavarniškega natakarka gladko obritega obraza, ki je bil pod žokejsko čepico še vulgarnjši.

Mehanično je obrnil list. Z obledelo strani ga je gledal ženski obraz. Planil je pokonci, da bi bolje videl. Spoznal jo je, ne da bi kaj čital — bila je njegova mati. Slika je bila reproducirana po fotografiji, ki jo je — zdaj se je spomnil — videl doma v otroških letih.

Dolgo je nepremično gledal obledelo sliko, potem se je pa zdrznil. Pod sliko je bilo z modrim svinčkom nekaj nacečkano. Komaj je prečital čacke. Našel se je bil bedast čitatelj, ki je mrtvo ženo grdo razžalil.

Zatisnil je oči ... Drhteče roke so trgale liste.

Mati! Mati! Mati! In beseda mu je zastajala v grlu in ga dušila.

Mati! Mati!

## NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta eden, dva ali tri štane iz ene družine in iz enega naračnika. List Prosveta stane za vse enako, za štane ali naračniko leto naračniko. Ker pa štani še plačajo pri naročniku \$1.25 in se jim to prišteje k naračniku. Mi priložimo enega, dva ali tri štane iz ene družine k eni naračniku. Torej sedaj ni vsroka, roči, da se traga za štane S. N. P. J. List Prosveta je vaša lastnina in ga lahko v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej ne plačate nič, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena lista Prosveta:

Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Čicero in Chicago \$1.00
1 tednik in..... 4.50	1 tednik in.....
2 tednika in..... 3.50	2 tednika in.....
3 tednike in..... 2.50	3 tednike in.....

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja in pošljite v pismu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri koli članov preneha biti član ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list, mora tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročil na Prosveto, to takoj naminiti upravnštvu lista, in obenem doplačati vsoto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnštvu listum za to vsoto naračniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naračniko za list Prosveta veste \$.....

Ime..... Čl. družine.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naračniko od slednje družine:

Ime..... Čl. družine.....

Ime..... Čl. družine.....

Mesto..... Država.....

Nov naračnik..... Star naračnik.....

# TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in v drugih jezikih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANE S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijako delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

## S.N.P.J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue  
Telefon Rockwell 4964  
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse ustrezne publikacije.